

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.008.02.2021

Zofia Bagińska
Dyrektor
Dому dla Dzieci im. Sybiraków
Szymonowo 14
14-330 Małdyty

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie 14, 14-330 Małdyty (dalej: Dom lub Placówka)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zofia Bagińska, Dyrektor Domu od 1 stycznia 2004 r. (dalej: Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w Domu Dziecka z obowiązującymi przepisami prawa2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w Domu Dziecka3. Działania w Domu Dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do 22 października 2021 r.) ¹
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Rafał Dmytrenko, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/70/2021 z 19 maja 2021 r.2. Krzysztof Śleszyński, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LOL/97/2021 z 19 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str.1-3)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą w Domu na ogół prawidłowo zorganizowano proces udzielania pomocy swoim wychowankom oraz prowadzono działania opiekuńczo-wychowawcze. W Placówce podejmowano także właściwe działania w związku z pandemią spowodowaną wirusem COVID-19.

Dyrektor Domu oraz wszyscy pracownicy pracujący z dziećmi posiadali wymagane kwalifikacje. Zatrudnieni w Placówce wychowawcy oraz specjaliści zapewniali dzieciom zindywidualizowane i odpowiednie do ich potrzeb działania opiekuńczo-wychowawcze, podejmowane na podstawie prawidłowo sporządzonych diagnoz psychofizycznych oraz planów pomocy. Należy zauważyć, że od 1 lipca 2019 r. nie zatrudniano w Placówce na stałe psychologa. Wprawdzie w okresie tym dzieci miały możliwość korzystania z opieki Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu, a w czerwcu i lipcu 2020 r. z psychologa zatrudnionego na umowę-zlecenie na 18 godzin, jednak opieka ta, zdaniem NIK, nie zapewniała bieżącej pomocy dzieciom w takim stopniu, jak zatrudniony w placówce psycholog. Pomimo podziału placówki, który nastąpił 31 marca 2021 r., nie wprowadzono odrębnych ewidencji wychowanków.

¹ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

W Domu prowadzono skuteczne działania reintegracyjne, które nie ograniczały się jedynie do wizyt rodziców w domu dziecka i wyjazdów dzieci do domów rodzinnych, lecz polegały m.in. na: zapoznaniu się z sytuacją rodzinną dziecka, ustaleniu głównego problemu zaburzającego relacje rodzinne i przyczyn umieszczenia dziecka w Placówce,

W Domu zapewniono wychowankom odpowiednie warunki socjalno-bytowe. Wiek przyjmowanych dzieci, z wyjątkiem sytuacji uzasadnionych nierozdzielaniem rodzeństwa, spełniał wymogi określone przepisami prawa. W przypadku jednego dziecka podejmowano na bieżąco właściwe działania zmierzające do jego usamodzielnienia. W związku z sytuacją epidemiczną spowodowaną wirusem SARS-CoV-2 w placówce opracowano i wdrożono szczegółowe procedury regulujące sposób postępowania w celu ochrony przed zakażeniem.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- niespełnianiu standardu dotyczącego dopuszczalnej liczby dzieci w Placówce,
- nieuzyskaniu przed nawiązaniem stosunku pracy z dwoma wychowawcami oraz psychologiem informacji z Rejestru Sprawców Przepisów na Tle Seksualnym,
- prowadzeniu w jednym budynku i na jednej nieruchomości gruntowej więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- niezapewnieniu wychowankom w okresie objętym kontrolą, poza jednym miesiącem, dostępu do zajęć terapeutycznych oraz prowadzenia w czerwcu 2020 r. wymaganych kart udziału w zajęciach terapeutycznych,
- niezapewnieniu od drugiej połowy 2019 r. prowadzenia arkuszy badań obserwacji psychologicznych wychowanków i kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa,
- nieterminowym dokonywaniu okresowych ocen sytuacji dziecka.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w Domu z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizacja Placówki

Cele i zakres działania Placówki były zgodne z przepisami prawa i uregulowaniami wewnętrznymi. W okresie objętym kontrolą funkcjonowanie Domu uregulowane było poprzez następujące akty prawne i dokumenty:

- Decyzje Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z 8 stycznia 2013 r. i 31 marca 2021 r. Decyzją z 2013 r. Wojewoda zezwolił na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego przeznaczonej na 30 wychowanków, świadczącej opiekę całodobową. Wojewoda w decyzji z 31 marca 2021 r. zmienił poprzednią decyzję na wniosek Stowarzyszenia Pomocy Dziecku i Rodzinie w Szymonowie (dalej: Stowarzyszenie) w zakresie liczby dzieci w Placówce, wydając zezwolenie na prowadzenie placówki typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom dla Dzieci im. Sybiraków w Szymonowie, przeznaczonej dla 14 podopiecznych. Wydanie tej decyzji przez Wojewodę poprzedzone było m.in. oględzinami obiektu pod kątem powstania w tym samym budynku nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej, tj. Domu dla Dzieci im. Sybiraków 2. W okresie objętym kontrolą w Domu nie przebywały dzieci

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, o którym mowa w art. 105 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵.

- Statuty Domu z 15 lutego 2017 r., 30 grudnia 2019 r. i 30 grudnia 2020 r., określające, że w Placówce nie mogła przebywać większa niż 30 liczba wychowanków (lata 2019, 2020) i 14 (począwszy od 1 kwietnia 2021 r.). Statuty zawierały także m.in. zapisy określające Dom jako socjalizacyjną placówkę opiekuńczo-wychowawczą opieki całodobowej, przeznaczoną dla dzieci i młodzieży. Taka forma opieki umożliwiała przyjęcie dziecka przez 24 godziny na dobę (do przyjęcia dziecka w porze nocnej uprawniony był wychowawca).
- Regulaminy organizacyjne z 16 kwietnia 2018 r., 20 maja 2019 r., 2 maja 2020 r. i 30 grudnia 2020 r., zgodnie z którymi Dom realizował zadania przewidziane dla placówki socjalizacyjnej na 30, a od 1 kwietnia 2021 r. na 14 miejsc, dla dzieci i młodzieży, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej. Placówka zapewniała całodobową opiekę i wychowanie dla dzieci i młodzieży, pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej.
- Plany pracy opiekuńczo-wychowawczej na lata 2019, 2020 i 2021. Plany określały obszary działania Domu, sposoby ich realizacji, osoby odpowiedzialne za wykonanie i terminy realizacji potrzeb. W Planach tych zdefiniowano m.in. potrzeby opiekuńcze i rozwojowe, zdrowotne, poznawcze i edukacyjne oraz potrzeby służące usamodzielnieniu wychowanków.

Zapisy zawarte w zezwoleniach wojewody, statucie, regulaminie i innych wewnętrznych uregulowaniach były spójne i zgodne z przepisami prawa.

(akta kontroli str. 4-118, 220)

1.2. Spełnianie wymogów dotyczących miejsca prowadzenia placówki

W budynku nr 14 w Szymonowie, na działce gruntu nr 157/4, znajdowały się dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze, tj. Dom dla Dzieci im. Sybiraków i Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2. Umieszczenie na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku dwóch ww. placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapewniających całodobową opiekę, było niezgodne z art. 106 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej. Placówka nie posiadała również w tym zakresie zgody Wojewody wydanej na podstawie art. 106 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej. Trzecia z prowadzonych przez Stowarzyszenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, tj. Dom dla Dzieci „Bezpieczny Start”, znajdowała się w Szymonowie w odrębnym budynku (nr 13), zlokalizowanym na odrębnej nieruchomości gruntowej (działka nr 157/1). Placówka nie mieściła się na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku z innymi podmiotami, poza Domem dla Dzieci im. Sybiraków 2, zapewniającymi całodobową opiekę, wymienionymi w przepisie art. 106 ust. 2a ustawy o pieczy zastępczej.

akta kontroli str. 458, 552-553)

Starosta Powiatu Ostródzkiego, będący właścicielem nieruchomości, na której położony był Dom Dla Dzieci im. Sybiraków, 17 listopada 2020 r., na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali⁶, wydał zaświadczenie, że lokale użytkowe: nr 1 (gdzie znajdował się Dom Dla Dzieci im. Sybiraków) oraz lokal nr 2 (przeznaczony na placówkę Dom Dla Dzieci im. Sybiraków 2), znajdujące się w budynku nr 14, położonym na działce nr 157/4 w obrębie Szymonowo w gminie Małdyty, stanowiły odrębne lokale mieszkalne. Nieruchomość, na której

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm. (dalej: ustawa o pieczy zastępczej).

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 1048.

znajdował się Dom, była użyczona Placówce przez Starostwo Powiatowe w Ostródzie, na podstawie umowy użyczenia nieruchomości z 11 lutego 2019 r.

Prezes Stowarzyszenia wyjaśnił, że nie występował z oddzielnym wnioskiem do Wojewody z art. 106 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej o wydanie zgody na funkcjonowanie na jednej nieruchomości gruntowej i w jednym budynku dwóch placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, ze względu na przeświadczenie, że decyzja o powołaniu drugiej, nowej 14-osobowej placówki, Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2, mieszczącej się na jednej nieruchomości gruntowej jest równoznaczna ze zgodą na funkcjonowanie jej wspólnie z Domem dla Dzieci im. Sybiraków była jednoznaczna i wystarczająca. Prezes Stowarzyszenia podał, że wniosek do Wojewody o wydanie zgody w ww. zakresie został już sporządzony.

(akta kontroli str. 119-139, 196-197, 538-551, 583-587)

Dom otrzymał pismo Wojewody z 18 października 2021 r., w którym poinformowano o wszczęciu postępowania administracyjnego w przedmiocie wydania zezwolenia na funkcjonowanie Domu na jednej nieruchomości gruntowej oraz w jednym wielorodzinnym budynku więcej niż jednej placówki opiekuńczo wychowawczej do 14 dzieci.

(akta kontroli str. 422)

1.3. Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych

W wyniku oględzin przeprowadzonych w Placówce pod kątem zapewnienia przez nią odpowiednich warunków lokalowych wynikających z § 18 ust. 3 rozporządzenia z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej⁷ oraz na podstawie analizy jej dokumentacji stwierdzono m.in., że:

- Dom przeznaczony był dla 14 podopiecznych i mieścił się w części pałacu z II połowy XIX w., w którym, do 31 marca 2021 r., funkcjonowała jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza na 30 miejsc.
- Od 1 kwietnia 2021 r. w budynku funkcjonowały dwie placówki znajdujące się w dwóch odrębnych lokalach użytkowych z oddzielnymi wejściami.
- Na parterze znajdowały się pomieszczenia administracyjne oraz wspólnego użytkowania przez wychowanków obu Domów, tj.: duża świetlica, jadalnia, punkt wydawania posiłków i zmywania. Zapewniono wyżywienie całodobowe na miejscu w placówce. Trzy posiłki dziennie były przygotowywane przez obsługę kuchni działającej w budynku placówki. Dzieci miały stały dostęp do artykułów spożywczych wydawanych codziennie z magazynu intendenci. Dom dla Dzieci im. Sybiraków zajmował pomieszczenia na drugim piętrze budynku. Druga nowo powstała placówka Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2 posiadała własną, odrębną infrastrukturę mieszkaniową.
- Obie placówki oddzielone były drzwiami przeciwpożarowymi.
- Z długiego korytarza na drugim piętrze wchodziło się oddzielnymi drzwiami do każdego pokoju oraz do pomieszczeń wspólnego użytku, tj.: jadalnia z aneksem kuchennym z wyposażeniem w sprzęt AGD, sala telewizyjna, w której znajdowały się komody, kanapy, telewizor oraz sala do nauki i zajęć rekreacyjnych i tematycznych. W pomieszczeniu do nauki znajdowały się: biurka dla każdego dziecka, kanapa, szafki. W części budynku zajmowanej przez Dom znajdowało się sześć mieszkalnych pokoi dwuosobowych i jeden trzyosobowy, posiadających odpowiednie oświetlenie górne i lampki nocne. W każdym pokoju znajdowały się: szafki nocne, szafa, biurko, tapczany, krzesła i pufy.

⁷ Dz. U. Nr 292, poz. 1720, dalej: rozporządzenie w sprawie pieczy zastępczej.

- Dom posiadał dwie łazienki – każda z kabiną prysznicową, łącznie z 3 toaletami, 4 umywalkami, pralkami automatycznymi i suszarkami. W pomieszczeniach sanitarnych zamontowane były drzwi, a prysznice zabezpieczono nieprzeźroczystymi kotarami.
- Placówka posiadała dwa pomieszczenia gospodarcze: magazyn podręczny z szafą na sprzęt AGD, przybory do sprzątanania i inne przedmioty oraz magazynek odzieżowy, gdzie przechowywana była odzież sezonowa i sprzęt sportowy.
- Teren wokół budynku pałacu, gdzie mieściła się Placówka był obszerny – 9 hektarów z parkiem, dobrze zagospodarowany i był wykorzystywany do zajęć rekreacyjno-sportowych i codziennego wypoczynku dzieci. Znajdowały się na nim m.in. boiska, siłownia zewnętrzna, mała ścianka wspinaczkowa, drążki gimnastyczne, huśtawki i pozostałe urządzenia służące do ćwiczeń i zabawy, a także ławki z altanką.

(akta kontroli str. 119-138, 587)

1.4. Spełnianie wymogów dotyczących liczby przebywających dzieci

W Domu w latach 2019-2021 (do 1 stycznia) przebywało w tym samym czasie więcej niż 30 wychowanków, a w okresie od 2 stycznia do 31 marca 2021 r. więcej niż 14 podopiecznych (tj. od. 29 do 30), podczas gdy zgodnie z art. 230 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, w związku z jej art. 95 ust. 3, liczba umieszczonych w tym samym czasie w Placówce wychowanków nie mogła przekroczyć do 1 stycznia 2021 r. 30, a po tej dacie – 14.

W okresie objętym kontrolą liczba wychowanków wynosiła:

- w 2019 r. od 27 do 32 (przekroczenie ustawowej liczby 30 dzieci wystąpiło w sierpniu o jedno dziecko – pełnoletnią wychowankę, w listopadzie – o dwoje dzieci i o jedno w grudniu);
- w 2020 r. od 30 do 31 (przekroczenie ustawowej liczby wystąpiło w styczniu, lutym i marcu o jedną, tą samą osobę, co w grudniu 2019 r.);
- w 2021 r. od stycznia do marca od 29 do 30, a w kwietniu i maju liczba podopiecznych wyniosła 13.

Przekroczenie limitu miejsc w sierpniu, listopadzie i grudniu 2019 r. oraz w styczniu, lutym i marcu 2020 r. dotyczyło tej samej – pełnoletniej podopiecznej, której umożliwiono pozostanie w Placówce ze względu na trudną sytuację rodzinną i umożliwienie dalszej nauki w szkole wyższej. Ponadto przyjęto ponad limit jeszcze jedną osobę.

Dyrektor Domu wyjaśniła, że sytuacja przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci nastąpiła po pierwsze z powodu przedłużenia pobytu pełnoletniej wychowanki, która zgodnie z programem usamodzielnienia miała pozostać w Placówce do ukończenia nauki w szkole średniej i usamodzielnic się na koniec lipca 2019 r. Podopieczna została przyjęta na studia wyższe i poprosiła o możliwość pozostania w Placówce do czasu ich ukończenia. W tym czasie zostało już skierowane do Placówki rodzeństwo, które dopełniło liczbę podopiecznych do 30. Dyrektor wyraziła jednak zgodę na przedłużenie pobytu pełnoletniej wychowance ze względu na indywidualną sytuację – kontynuowanie nauki i trudną sytuację życiową, aby umożliwić wychowance zdobycie odpowiedniego wykształcenia. Stąd powstało przekroczenie. W listopadzie 2019 r. został skierowany do Placówki chłopiec w trybie zabezpieczenia dobra dziecka – w tej sytuacji konieczność i niezwłoczność przyjęcia potrzebującego dziecka przeważała nad utrzymaniem stanu liczbowego. W grudniu inna pełnoletnia podopieczna usamodzielniała się i przekroczenie do marca 2020 r. pozostało na poziomie 1 podopiecznej – pełnoletniej studentki.

Dyrektor nie wystąpiła do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego o zgodę na przyjęcie kolejnego dziecka z powodu, jak wyjaśniła, bardzo szybko zmieniającej się sytuacji dzieci i ich liczby, ogromnej ilości spraw bieżących, które nałożyły się w tamtym okresie.

(akta kontroli str.140-173)

Na podstawie analizy dostępnej w Placówce dokumentacji ustalono m.in., że:

- Stowarzyszenie w dniu 21 grudnia 2020 r. skierowało do Wojewody dwa wnioski: o wydanie zgody na powołanie nowej Placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego pod nazwą Dom dla Dzieci im. Sybiraków II w Szymonowie oraz o zmianę decyzji w zakresie liczby miejsc w Placówce opiekuńczo – wychowawczej z 30 do 14 dzieci.
- W związku z ww. wnioskami Wojewoda 23 grudnia 2020 r. wydał zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego w przedmiocie zezwolenia na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego im. Sybiraków 2 na podstawie ww. wniosków Stowarzyszenia. W tym samym piśmie Wojewoda określił termin przeprowadzenia oględzin części obiektu przeznaczonego na nową Placówkę, których mieli dokonać inspektorzy Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie. Oględziny te zostały przeprowadzone 5 stycznia 2021 r. i w ich wyniku stwierdzono, że obiekt przeznaczony Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2 w Szymonowie dla 14 wychowanków spełniał standardy w zakresie wymaganych pomieszczeń i ich wyposażenia, zgodnie z rozporządzeniem ws. instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Stowarzyszenie wystąpiło do Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PPSP) 4 stycznia 2021 r. o wydanie zaświadczenia o możliwości prowadzenia 14-osobowego Domu dla Dzieci im. Sybiraków 2. W dniu 11 stycznia 2021 r. PPSP przesłała protokół pokontrolny, wykazujący nieprawidłowości m.in. polegające na braku protokołu z badania awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego. W związku z powyższym Stowarzyszenie 12 stycznia 2021 r. wystąpiło do Wojewody z wnioskiem o przedłużenie terminu i wydanie niezbędnych decyzji o utworzeniu Placówki Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2 oraz, ściśle z nią związanej, decyzji w sprawie zmiany liczby miejsc w Placówce.
- W zawiadomieniu z 13 stycznia 2021 r. Wojewoda przedłużył postępowanie w ww. sprawie w związku z brakiem pozytywnej opinii właściwego miejscowo Komendanta PPSP odnośnie oświetlenia ewakuacyjnego klatki schodowej. W zawiadomieniu Wojewoda uzasadnił przedłużenie postępowania brakiem pozytywnej opinii właściwego miejscowo komendanta PPSP, a przewidywany termin załatwienia sprawy wyznaczył na 12 lutego 2021 r.
- Wojewoda 26 stycznia 2021 r. wydał postanowienie zawieszające wszczęte 23 grudnia 2020 r. na wniosek Stowarzyszenia postępowanie w przedmiocie wydania zezwolenia na prowadzenie Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2 w Szymonowie. Powodem zawieszenia postępowania był brak pozytywnej opinii Komendanta PPSP w Ostródzie w zakresie bezpieczeństwa w budynku.
- Przedmiotowa opinia Komendanta PPSP została wydana 2 marca 2021 r. i stwierdzała spełnienie warunków bezpieczeństwa określonych w przepisach przeciwpożarowych.
- Po otrzymaniu ww. pozytywnej opinii Stowarzyszenie w tym samym dniu zwróciło się do Wojewody z wnioskiem o podjęcie zawieszonych postępowań w sprawie wydania zezwolenia na prowadzenie Domu dla Dzieci im. Sybiraków 2 oraz zmiany decyzji Wojewody w części dotyczącej liczby miejsc (z 30 do 14 wychowanków) w Placówce.

- Wojewoda 11 marca 2021 r. wznowił zawieszony postępowanie w sprawie ww. wniosków (bez sprzeciwu Starosty Powiatu oraz dyrektora Domu), w szczególności odnośnie zmiany decyzji o zmniejszeniu liczby miejsc w Domu dla Dzieci im. Sybiraków z 30 na 14.
- Wojewoda 31 marca 2021 r. zmienił poprzednią decyzję zezwalającą na prowadzenie Domu dla Dzieci im. Sybiraków, ustalając maksymalną ustawową liczbę dzieci na 14 oraz wydał zezwolenie na prowadzenie nowej Placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego.

Wojewoda nie wyznaczał dodatkowego terminu na dostosowanie Placówki do nowych standardów zgodnie z przepisem art. 106 ust. 9 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 6-9, 140-200)

1.5. Spełnianie wymogów w zakresie wieku przebywających dzieci

Obowiązujący w okresie objętym kontrolą Statut Domu regulował kwestię wieku dzieci, które mogły przebywać w Placówce. Zgodnie ze Statutem z 15 lutego 2017 r. w Placówce mogły przebywać dzieci poniżej 10 roku życia, a według Statutu z 30 grudnia 2019 r. w Placówce mogli przebywać wychowankowie w wieku od 10 do 18 lat. Statut w przypadku rodzeństwa dopuszczał możliwość kierowania do Domu dzieci w wieku poniżej wymaganego ustawowo. Zapisy ww. Statutów były zgodne z zapisami obowiązującymi w ustawie o pieczy zastępczej w ww. okresach. Kwestie te nie były ujęte w regulaminach organizacyjnych.

W badanym okresie wystąpiły dwa przypadki przebywania w Placówce dzieci poniżej 7 roku życia. Na dzień 1 stycznia 2019 r. w Domu przebywało dwóch chłopców w wieku 6 lat 6 miesięcy (przyjęty w 2017 r.) oraz 5 lat 6 miesięcy (przyjęty w 2018 r.). W każdym z ww. przypadków dzieci były umieszczone w Placówce wraz ze starszym rodzeństwem, zgodnie z art. 95 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 201-204, 588)

1.6. Kwalifikacje pracowników Placówki

Pracownicy Domu w okresie objętym kontrolą posiadali wykształcenie wymagane ustawą o pieczy zastępczej, tj.:

- dyrektor Placówki spełniał wymogi w zakresie wykształcenia i stażu pracy, określone w art. 97 ust. 3 pkt 1-2 ustawy o pieczy zastępczej, bowiem zatrudniony był na tym stanowisku od 2004 r. i posiadał wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku filologia polska, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i organizacji pomocy społecznej;
- zastępca dyrektora, spełniający również ww. wymogi ustawowe i pełniący jednocześnie funkcję pedagoga, ukończył studia magisterskie w zakresie pedagogiki społecznej, uzupełnione studiami podyplomowymi na kierunku organizacja pomocy społecznej oraz diagnostyka i terapia psychopedagogiczna,
- spośród jedenastu wychowawców ośmioro posiadało tytuł magistra – pięciu z zakresu pedagogiki oraz z zakresu nauczania początkowego, filologii rosyjskiej i historii (uzupełnionych studiami podyplomowymi z pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej i oligofrenopedagogiki); w okresie objętym kontrolą liczba wychowawców wynosiła: 9 w 2019 r., od 9 do 10 w 2020 r. i od 11 do 5 w 2021 r. (I półrocze),
- trzech wychowawców ukończyło studia licencjackie z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczej i resocjalizacyjnej,
- w Domu do 30 czerwca 2019 r. zatrudniony był na ½ etatu psycholog z wyższym wykształceniem magisterskim na kierunku psychologia. Jak podała

Dyrektor Placówki nie weryfikowano psychologa pod kątem wpisu w rejestrze Regionalnej Izby Psychologów, ponieważ z dostępnych jej informacji taki rejestr nie funkcjonował.

Dyrektor wyjaśniła, że psycholog nie kontynuował pracy w Placówce po 30 czerwca 2019 r. ze względu na inne plany zawodowe, cały czas Dom poszukiwał intensywnie psychologa do pracy na stałe bez skutku.

Dyrektor placówki oraz wszystkie osoby pracujące w placówce z dziećmi w okresie objętym kontrolą spełniały wymogi wynikające odpowiednio z: art. 97 ust. 3 pkt 3-6 oraz art. 98 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, tj. nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie była im zawieszona ani ograniczona, nie były zobowiązane do wypełniania obowiązku alimentacyjnego, nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe oraz były zdolne do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Weryfikacja ww. pracowników w zakresie spełniania wymogu posiadania władzy rodzicielskiej, wypełniania obowiązku alimentacyjnego oraz braku skazania za przestępstwa umyślne odbywała się w Placówce na podstawie złożonych przez nich oświadczeń. W jednym przypadku pracownik przedstawił zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego. Wszyscy pracownicy posiadali zdolność do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej, co zostało potwierdzone zaświadczeniem lekarskim o braku przeciwwskazań do tej pracy.

(akta kontroli str. 167, 205-207, 209, 589-604)

Przed nawiązaniem stosunku pracy z trzema pracownikami Domu nie pozyskano informacji, czy dane tych osób były zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym. Dotyczyło to: psychologa, zatrudnionego w Placówce w okresie od 1 września 2018 r. do 30 września 2019 r., oraz dwóch wychowawców, zatrudnionych na stanowiskach wychowawców we wrześniu 2020 r. i kwietniu 2021 r. Było to niezgodne z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym⁸.

Jak wyjaśniła Dyrektor było to wynikiem niedopatrzenia spowodowanego dużą liczbą nagromadzonych spraw związanych z trudnym okresem nauki zdalnej, trudności spowodowanych pandemią i innych bieżących.

Pracownicy Domu w okresie 2019-2021 (do 19 sierpnia) nie korzystali ze szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych podnoszących ich kompetencje zawodowe.

(akta kontroli str. 167, 205, 208 i 346)

1.7. Kontrole zewnętrzne w Placówce oraz skargi na jej działalność

W latach 2019 – 2021 (do 24 września) w Placówce przeprowadzono jedną kontrolę. Kontrolę tę przeprowadziło 18 października 2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie (dalej: PCPR w Ostródzie). Przedmiotem tej kontroli były kwestie związane z procesem usamodzielniania się wychowanków Domu. W wyniku kontroli nie stwierdzono formalnych uchybień i nie wydano żadnych zaleceń.

W ww. okresie do Wojewody oraz Starosty nie wpłynęły skargi dotyczące funkcjonowania Domu.

(akta kontroli str. 210-219)

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 152

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadzenie w jednym budynku i na jednej nieruchomości gruntowej więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej (opisano w punkcie 1.2 wystąpienia pokontrolnego).
2. Niespełnianie standardu dotyczącego dopuszczalnej liczby dzieci w Domu (opisano w punkcie 1.4 wystąpienia pokontrolnego).
3. Nieuzyskanie przed nawiązaniem stosunku pracy z dwoma wychowawcami i psychologiem informacji z Rejestru Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym (opisano w punkcie 1.6 wystąpienia pokontrolnego).

OCENA CZĄSTKOWA

Proces udzielania pomocy w Domu zorganizowano na ogół zgodnie z przepisami obowiązującego prawa. Placówka funkcjonowała na podstawie zezwolenia Wojewody, w oparciu o statut oraz wprowadzony regulamin organizacyjny. Placówka zapewniała swoim wychowankom odpowiednie warunki lokalowe. Jednakże Stowarzyszenie nie uzyskało zezwolenia Wojewody na prowadzenie w jednym budynku i na jednej nieruchomości więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej, zgodnie z wymogiem ustawowym. Ponadto w latach 2019-2021 (do 31 marca) wystąpiły przypadki przekroczenia dozwolonej liczby wychowanków, którą od 1 kwietnia 2021 r. zmniejszono do nowych ustawowych limitów. Z dniem 1 stycznia 2021 r. placówka przestała spełniać warunki określone w ustawie i standardy usług, w zakresie maksymalnej liczby dzieci mogących przebywać w placówce, skutkiem czego do końca marca 2021 r. liczba dzieci przekraczała ustawowy limit. Pomimo że do Placówki przyjmowano dzieci w młodszym wieku niż dopuszczały to przepisy prawa, to każdorazowo było to uzasadnione dobrem wychowanka z uwagi na nierozdzielanie go z jego rodzeństwem. Dyrektor Placówki oraz wszyscy pracownicy pracujący z dziećmi posiadali wymagane kwalifikacje. Stwierdzono natomiast, że w przypadku dwóch wychowawców oraz psychologa Dyrektor Domu nie uzyskał informacji z Rejestru SPTS przed nawiązaniem z nimi stosunku pracy.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w Domu

2.1. Diagnoza psychofizyczna

Opis stanu
faktycznego

Badanie 11 spraw (100% przypadków) dotyczących wychowanków przyjętych do Domu w okresie lat 2019-2021 (do 30 czerwca) wykazało, że dla każdego dziecka sporządzono diagnozę rozwoju psychofizycznego w terminach od 4 do 13 dni od przyjęcia do Placówki (średnio 8 dni).

Diagnozy sporządzane były przez pracownika Domu posiadającego wykształcenie pedagogiczne zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu w sprawie pieczy zastępczej. Diagnozy w każdym przypadku zawierały elementy określone w § 14 ww. rozporządzenia, tj. m.in.:

- mocne strony dziecka,
- problemy, które doprowadziły do sytuacji kryzysowej w rodzinie,
- relacje dziecka z jego rodziną, otoczeniem i osobami dla niego ważnymi,
- potrzeby rozwojowe i opiekuńcze, emocjonalne, społeczne i poznawcze.

W ww. diagnozach zawarte były wskazania do dalszej pracy z dzieckiem w zakresie oddziaływań pedagogicznych, terapeutycznych, pracy z rodziną lub osobami zaprzyjaźnionymi z dzieckiem, a także instytucjami. W diagnozach zawarto analizy sytuacji rodzinnej dziecka wskazujące na możliwość działań ukierunkowanych na

powrót dziecka do rodziny naturalnej, umieszczenie w rodzinie zastępczej lub adopcyjnej bądź usamodzielnienie się.

(akta kontroli str. 221-227, 554-564)

2.2. Zapewnianie dzieciom świadczeń i sporządzanie ich planów pomocy

W Domu zapewniono wychowankom świadczenia i warunki wymagane w przepisach ustawy o pieczy zastępczej i rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, tj. m.in.:

- zapewnienie w pomieszczeniach sanitarnych i pomieszczeniach mieszkalnych poczucia intymności, poprzez m.in. zamontowanie drzwi w toaletach, zabezpieczenie pryszniców nieprzeźroczystymi kotarami, a poczucie bezpieczeństwa wychowanków wzmacniała stała obecność wychowawcy na piętrze zajmowanym przez Placówkę. Stan higieniczny pomieszczeń nie budził zastrzeżeń;
- swobodny dostęp do Placówki – Dom miał charakter otwarty, nie stworzono barier przy wejściu i wyjściu z budynku (w ciągu dnia główne drzwi prowadzące do Placówki były otwarte), w oknach nie było krat, a wszystkie drzwi posiadały obustronne klamki;
- zapewnienie na miejscu w Placówce całodobowego wyżywienia, tj. 3 posiłki dziennie, przygotowywane przez obsługę kuchni działającej w budynku Placówki, a w aneksach kuchennych wychowankowie przygotowywali wspólnie z opiekunem podwieczorki i kolacje. Dzieci miały stały dostęp do artykułów spożywczych wydawanych codziennie z magazynu intendentki;
- zapewnienie podstawowej opieki medycznej POZ w Małdytach. Lekarz pediatra z POZ przynajmniej raz na dwa tygodnie przyjeżdżał do Domu na konsultacje medyczne. Na terenie Placówki znajdowały się podstawowe produkty medyczne, np. środki opatrunkowe, przeciwbólowe, syropy od kaszlu, suplementy diety oraz środki ochrony takie jak jednorazowe lateksowe maseczki i fartuchy;
- prowadzenie zajęć wychowawczych i terapeutycznych rozwijających umiejętności społeczne w sytuacji szczególnych potrzeb dziecka. Prowadzono także zajęcia profilaktyczne np. na temat zapobiegania nałogom. Zajęcia kompensacyjne i rewalidacyjne oraz wyrównawcze były prowadzone w szkołach do których uczęszczali wychowankowie;
- wyposażenie dzieci w odzież i obuwie w miarę rzeczywistego indywidualnego zapotrzebowania ze środków finansowych Domu. Wszystkie dzieci miały stały dostęp do środków higieny osobistej – przekazywane przez wychowawców z magazynku podręcznego;
- zaopatrzenie wychowanków w podręczniki szkolne (wypożyczane ze szkół podstawowych przez wychowawców dla wychowanków ze szkół podstawowych lub kupowane przez Placówkę dla uczniów szkół średnich). Dom zaopatrywał dzieci w przybory szkolne;
- ułatwienie pracy zdalnej dzieciom w związku z COVID-19, poprzez np. użyczenie trzech komputerów z drukarką kolorową ze szkoły podstawowej w Szymonowie (na okres od marca do czerwca 2020 r.) i dziewięciu laptopów z PCPR w Ostródzie. Dom otrzymał również od sponsorów darowizny w postaci 22 laptopów i 4 drukarek. Dostawca internetu zapewnił prędkość transmisji danych nie niższą niż 1024 kbit/s w kierunku do i od abonenta. Każdy wychowanek miał do swojej dyspozycji laptop.

(akta kontroli str. 119-138, 230-295, 312-314)

Dom w latach 2019-2021 (do 30 czerwca) korzystał, na podstawie umowy, z usług informatycznych firmy Netkom z Zalewa. Firma ta była dostawcą i serwisantem internetu, użytkowanego przez podopiecznych i administrację Placówki.

(akta kontroli str. 296-311)

Obie placówki, tj. Dom dla Dzieci im. Sybiraków oraz Dom dla Dzieci im. Sybiraków 2, powstałe w wyniku podziału dokonanego 1 kwietnia 2021 r., realizowały działania opiekuńczo-wychowawcze oddzielnie dla każdej jednostki, na podstawie odrębnych Planów pracy opiekuńczo-wychowawczej na rok 2021. Ponadto obowiązujące własne regulaminy organizacyjne ww. Placówek stanowiły, że każda z nich zapewniała całodobową opiekę i wychowanie dla dzieci i młodzieży.

(akta kontroli str. 10, 77-117, 139)

Dyrektor Domu w lutym 2019 r. ustalił, w drodze zarządzenia, zasady przekazywania dokumentacji prowadzonej przez wychowawców oraz innych informacji dotyczących wychowanków. W zarządzeniu zobowiązano wychowawców do przestrzegania zasady poufności i rzetelności. Wychowawca osobiście przekazywał dokumentację dotyczącą podopiecznych Dyrektorowi, co było odnotowywane w Karcie podstawowej dokumentacji prowadzonej przez wychowawcę. Dokumentacja była przechowywana w wyznaczonym i zabezpieczonym miejscu.

W Domu od 2019 r. obowiązywała Strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży w sytuacjach zagrożenia i zachowań ryzykownych. W Strategii określono procedury postępowania przez wychowawcę, gdy wychowanek popełnił czyn karalny lub przestępstwo, w przypadku stosowania przemocy fizycznej i psychicznej przez wychowanka. W Planach pracy opiekuńczo-wychowawczej na lata objęte kontrolą określono zadania dotyczące:

- profilaktyki zachowań agresywnych poprzez analizę przyczyn i opracowywanie sposobów niwelowania zachowań społecznych i agresywnych oraz umiejętności poszukiwania i rozpoznawania konstruktywnych sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- eliminowania zachowań nacechowanych agresją i przemocą i uzmysławiania wychowankom szkodliwości takich zachowań u siebie i innych,
- przestrzegania obowiązujących zasad i norm.

W regulaminie organizacyjnym Domu znajdował się zapis dotyczący wyrażania przez wychowanków poglądów, zwłaszcza w sprawach dotyczących swobody myśli, sumienia, wyznania.

(akta kontroli str. 77-117, 315-329)

W Planach pracy pedagoga na poszczególne lata wskazano zadania z zakresu ograniczania agresji i postępowania w sytuacji kryzysowej poprzez omawianie przejawów takich zachowań, wskazywanie i uczenie sposobów pracy nad poprawą zachowania, współpracę z wychowawcami grup w zakresie profilaktyki zachowań agresywnych.

(akta kontroli str. 330-338)

W Regulaminie organizacyjnym Domu określono system kar i nagród. Przewidywał on następujące kary dla wychowanków:

- upomnienie wychowawcy/dyrektora,
- nagana wychowawcy/dyrektora,
- zmniejszenie wysokości kieszonkowego do 1% kwoty bazowej, na czas określony,
- ograniczenia czasu na telewizję i internet,

- ograniczenie wyjść na zewnątrz,
- wykonywanie dodatkowych dyżurów.

Regulaminowe nagrody i wyróżnienia obejmowały:

- pochwałę wychowawcy/dyrektora,
- pochwałę dyrektora wobec grupy,
- list pochwalny dla dziecka,
- nagrody rzeczowe,
- zwiększenie wysokości kieszonkowego,
- pierwszeństwo udziału w imprezach i wyjazdach,
- stypendia dla wychowanka,
- prawo reprezentowania przez wychowanka na zewnątrz.

Zapoznanie się z regulaminem organizacyjnym było potwierdzone podpisami dzieci i wychowawców.

(akta kontroli str. 27-73)

Wychowankowie Domu w okresie objętym kontrolą byli zgłoszeni w Samodzielnym Publicznym Ośrodku Zdrowia w Małdytach w celu objęcia opieką zdrowotną. Świadczenia w tym ośrodku obejmowały podstawową opiekę medyczną, szczepienia oraz sporządzanie bilansów zdrowia dzieci i młodzieży, a także kierowanie na badania specjalistyczne. Lekarz pediatra z ośrodka udzielał konsultacji lekarskich min. dwa razy w miesiącu bezpośrednio w Placówce. W Domu, w okresie objętym kontrolą, obowiązywała procedura przechowywania i podawania lekarstw. Zgodnie z tą procedurą lekarstwa miały być przechowywane w miejscu niedostępnym dla dzieci w zamkniętej szafce, lek podawał dziecku zgodnie z procedurą osobiście wychowawca zgodnie z zaleceniem lekarskim, informacje o podawanych lekach miały być odnotowywane w karcie pobytu dziecka, a wychowawca był zobowiązany do przekazywania zmiennikowi wszelkich informacji dotyczących stanu zdrowia i podanych lekarstwach.

Karty pobytu wychowanka zawierały formularze do wypełnienia przez wychowawców dotyczące informacji o stanie zdrowia w tym zdrowia psychicznego, a także o lekach podawanych dziecku oraz pobytach dziecka w szpitalu, w tym szpitalu psychiatrycznym. Adnotacje o podawaniu i sposobie dawkowania były umieszczane w kartach pobytu wychowanków.

(akta kontroli str. 229, 339-340)

W okresie objętym kontrolą wobec wychowanków stosowano następujące kary regulaminowe: upomnienia, ograniczenie czasu pobytu na podwórku, zmniejszenie wysokości kieszonkowego, dodatkowe dyżury, ograniczenie czasu przeznaczonego na oglądanie telewizji, korzystanie z komputera i konsoli (zastosowano łącznie 53 kary regulaminowe). Wynikały one z samowolnego oddalenia się, stosowania wulgarnego języka, nieprzestrzegania ciszy nocnej, niewykonywania dyżurów porządkowych, lekceważącego stosunku do obowiązków szkolnych, niewłaściwego odnoszenia się do innych, palenia papierosów, notorycznego spóźniania się.

Równocześnie Dom, za wyróżniający się stosunek do obowiązków szkolnych i domowych oraz właściwą postawę społeczną, przyznawał nagrody w postaci stypendiów i dodatkowego kieszonkowego. W latach 2019-2021 (do 30 czerwca) Dom udzielił podopiecznym 94 nagrody regulaminowe na łączną kwotę 14 270 zł.

(akta kontroli str. 341)

W latach objętych kontrolą nie było przypadków skarg i odwołań od nałożonych na wychowanków kar.

(akta kontroli str. 342)

Badanie dokumentacji 11 wychowanków wykazało m.in., że:

- plan pomocy dziecku został sporządzony przy pomocy pracownika socjalnego w terminie od 2 do 8 dni po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej,
- wszystkie plany pomocy sporządzane były przez osoby uprawnione (tj. wychowawców grup, przy współpracy z pracownikami ośrodków pomocy społecznej) i zawierały wymagane elementy: cel długoterminowy i krótkoterminowy, sposoby realizacji tych celów wynikające z diagnoz psychofizycznych (m.in. „podtrzymywanie prawidłowych relacji między braćmi”, „pogłębianie zainteresowań własnych”, „pomoc w nauce”, „uczestnictwo w zajęciach dodatkowych”),
- plan został opracowany w 3 przypadkach we współpracy z asystentem rodziny,
- w każdym planie był określony jeden z czterech ustawowych - głównych celów pracy z dzieckiem, np. powrót dziecka do rodziny naturalnej – 10 przypadków, przygotowanie do usamodzielnienia się – jeden przypadek,
- w każdym przypadku dla celów podstawowych były ustalone działania krótko- i długoterminowe, np. gdy założono cel planu pomocy dziecku - powrót dziecka do rodziny naturalnej to działania krótko- i długoterminowe koncentrowały się na podtrzymywaniu relacji z rodzicami i rodzeństwem i uwrażliwianiu na rolę rodziny i własnego miejsca w niej; określono czas na jaki realizacja celów została założona,
- plany uwzględniały wskazania zawarte m.in. w diagnozach psychofizycznych, diagnozach pedagoga,
- cele pracy z dzieckiem oraz działania krótko- i długoterminowe w każdym planie były dostosowane indywidualnie do sytuacji dziecka i nie były standardowe (tj. takie same w każdym przypadku),
- cele i działania zostały precyzyjnie, realnie i adekwatnie określone dla każdego z wychowanków,
- realizacja planów przebiegała zgodnie z założonymi celami pracy z dzieckiem oraz działaniami krótko- i długoterminowym,
- dokumentacje dotyczące realizacji planów pomocy zawierały informacje o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w placówce, podsumowanie realizacji celów i działań założonych za dany okres, ze wskazaniem co udało się osiągnąć, a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić oraz ewentualne wnioski,
- w przypadku realizacji celów krótkoterminowych z określonym okresem realizacji na końcu założonego terminu w planach pomocy dziecku, w części dotyczącej efektów pomocy, dokonywano oceny stopnia jego realizacji,
- prawidłowość realizacji planów była analizowana i omawiana na posiedzeniach Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, które odbywały się dwa razy do roku,
- plany pomocy modyfikowane były po posiedzeniach ww. Zespołu po przeprowadzeniu analizy sytuacji dziecka wg obszarów określonych w ustawie o pieczy zastępczej (m.in. dotyczących ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną, modyfikacji planu pomocy dziecku) nie rzadziej niż dwa razy w roku.

(akta kontroli str. 343-354, 554-575)

W latach 2019-2021 (do 30 czerwca) przebywało w placówce łącznie 40 wychowanków, 40 w 2019 r., 31 w 2020 r., 30 w I kwartale i 13 w II kwartale 2021 r. Wychowankowie ci przebywali w Domu od miesiąca do 126 miesięcy.

W 2019 r. Dom opuściło 9 dzieci – 4 z powodu usamodzielnienia się, 2 osoby powróciły do domu rodzinnego, 3 osoby przeszły do innej placówki. W 2020 r. placówkę opuściła jedna osoba, która się usamodzielniała. Od 1 kwietnia 2021 r. 16 dzieci przeszło do innych placówek, a wcześniej 8 lutego 2021 r. jeden z wychowanków powrócił do domu rodzinnego. W okresie objętym kontrolą w placówce przebywało powyżej 24 miesięcy:

- w 2019 r. 12 podopiecznych (w tym: 5 pełnoletnich, 6 z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do adopcji – bezskutecznie, 1 z nieuregulowaną sytuacją prawną, złożono wnioski do sądu z art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy),
- w 2020 r. 19 podopiecznych (w tym: 1 pełnoletni, 6 z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do adopcji – bezskutecznie, 12 z nieuregulowaną sytuacją prawną, z czego wobec 5 złożono wnioski do sądu z art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy, a w przypadku pozostałych 7 dzieci toczyły się nadal postępowania opiekuńcze),
- w 2021 r. (I półrocze) 11 podopiecznych (11 niepełnoletnich, w tym: 5 z uregulowaną sytuacją prawną zgłoszonych do adopcji – bezskutecznie, 6 z nieuregulowaną sytuacją prawną, wobec wszystkich złożono do sądu wnioski z art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy).

Główną przyczyną długiego pozostawiania dzieci w placówce był brak pozytywnych zmian w środowisku rodzinnym spowodowany niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą rodziców, niepodejmowaniem wystarczających działań przez rodziców w kierunku powrotu dzieci pod ich opiekę oraz nadużywanie alkoholu i niepodejmowanie zatrudnienia.

(akta kontroli str. 165-166, 343-345, 605-620)

2.3. Działania opiekuńczo-wychowawcze

W całym okresie objętym kontrolą (do 30 czerwca 2021 r.) w placówce było zatrudnionych łącznie 11 wychowawców, w tym: 7 wychowawców na umowę o pracę na czas nieokreślony na cały etat (w wymiarze 40 godzin tygodniowo), 2 – na czas określony na cały etat, 1 – na $\frac{3}{4}$ etatu i 1 na $\frac{1}{2}$ etatu (oboje na czas nieokreślony). W Domu zatrudniano w badanym okresie od 9 do 11 wychowawców. Ww. pracownicy pracowali w trybie zmianowym według grafików dyżurów. W badanym okresie w placówce zatrudniano również specjalistów na umowy o pracę, tj.:

- pedagoga – $\frac{1}{4}$ etatu w wymiarze 10 godzin tygodniowo pracującego w godzinach 14-16 od poniedziałku do czwartku od godziny 15 do 17 w niedzielę, zatrudnionego na czas nieokreślony,
- psychologa – zatrudnionego na czas określony do 30 czerwca 2019 r. w wymiarze $\frac{1}{2}$ etatu, pracującego od godziny 13 do 18 w poniedziałek, wtorek, czwartek i od godziny 12 do 17 w piątek (4x5 godzin).

W Domu w 2020 r. na podstawie umowy zlecenia z organem prowadzącym placówkę świadczyli usługi: terapeuta (łącznie w wymiarze 23 godzin w czerwcu 2020 r.) i psycholog (łącznie w wymiarze łącznie 18 godzin w czerwcu i lipcu 2020 r.) na świadczenia z zakresu pomocy psychologicznej w obszarze m.in. ścisłej współpracy z wychowawcami w celu przeciwdziałania i zapobiegania przemocy rówieśniczej oraz szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień. W tym czasie terapeuta objął pomocą 13 dzieci, a psycholog 6 wychowanków Domu. Regulamin organizacyjny Placówki zawierał zapisy dotyczące zadań terapeuty. Nieobjęcie wychowanków w całym okresie objętym kontrolą działaniami terapeutycznymi było niezgodne z art. 93 ust. 4 pkt 6 ustawy o pieczy zastępczej. Ponadto zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej dziecku zapewnia

się m.in. dostęp do zajęć terapeutycznych i rewalidacyjnych, o ile takie są wskazane dla dziecka.

Dyrektor wyjaśniła, że terapeuta zatrudniony na umowę zlecenie w 2020 r. nie był zainteresowany podjęciem dalszej pracy na podstawie umowy o pracę ze względu na inne plany zawodowe, pomimo że taka współpraca była terapeutycznie zaproponowana przez Dyrektora Placówki. Dyrektor ponadto wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą NIK był problem z pozyskaniem pracownika na stanowisko terapeuty zatrudnionego na umowę o pracę, pomimo zainteresowania ze strony placówki.

(akta kontroli str. 205, 576-578)

NIK zauważa, że fakt objęcia pomocą terapeutyczną dzieci w czerwcu 2020 r. mógł wskazywać na potrzebę świadczenia takiej pomocy również w innych miesiącach okresu objętego kontrolą.

W okresie od 2 września 2019 r. do 30 czerwca 2021 r. dzieci korzystały z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu na podstawie porozumienia w sprawie zasad współpracy partnerskiej, zawartego 30 sierpnia 2019 r. na czas nieokreślony. W ww. okresie z pomocy psychologicznej skorzystało 14 wychowanków, którym udzielono 36 porad.

(akta kontroli str. 205, 347-356)

W latach 2019-2021 (do 30 czerwca) w Placówce występowała fluktuacja pracowników na stanowiskach wychowawców, spowodowana przekształceniem jej z 30 na 14-osobową. Sześciu wychowawców w kwietniu 2021 r. przeszło do innych placówek prowadzonych przez Stowarzyszenie. Wychowawcy zatrudnieni w Placówce świadczyli pracę jedynie na rzecz tej jednostki.

Również psycholog zakończył pracę w placówce w czerwcu 2019 r., nie wyrażając chęci kontynuowania pracy w Domu. Regulamin organizacyjny zawierał zapisy dotyczące zadań psychologa.

(akta kontroli str. 205)

W latach 2019-2021 (do 30 czerwca) na 40 wychowanków przebywających w tym okresie w placówce wszyscy korzystali z porad przynajmniej jednego ze specjalistów.

Z porad pedagoga skorzystało 40 wychowanków. Z porad psychologa (zatrudnionego w Domu do 30 czerwca 2019 r.) skorzystało 30 podopiecznych, tj. 100% przebywających w tamtym okresie w placówce. W ramach współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Morągu z poradnictwa skorzystało 14 dzieci. Z porad psychologa pracującego na podstawie umowy zlecenia na terenie placówki skorzystało 6 wychowanków, także działający na podstawie umowy zlecenia terapeuta prowadził w Domu zajęcia z trzynastoma dziećmi.

Liczba udzielonych w ww. okresie porad specjalistów wyniosła w przypadku:

- pedagoga – 745,
- psychologa placówki – 120,
- psychologa pracującego na umowę zlecenia – 8,
- psychologa w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu – 36,
- terapeuty pracującego na umowę zlecenia – 23 zajęcia socjoterapeutyczne.

(akta kontroli str. 357-358)

Zakresy czynności wszystkich wychowawców pracujących w placówce w ww. okresie były tożsame i zawierały wyłącznie obowiązki związane z wykonywaniem przez nich zadań opiekuńczo-wychowawczych, tj. m.in. organizowania życia swojej grupy w taki sposób, by rozwój fizyczny, psychiczny i emocjonalny był jak najpełniejszy, poznawania osobowości wychowanków poprzez staranne zapoznanie

się z dokumentacją, prowadzenie obserwacji, uzupełnianie wiadomości o dziecku przez wymianę informacji z innymi wychowawcami, nauczycielami, psychologiem, lekarzem, przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, pomoc w wyborze zawodu, wpajanie umiejętności i nawyków niezbędnych dorosłemu człowiekowi.

W zakresie czynności specjalistów, tj. pedagoga i psychologa (zatrudnionego na podstawie umowy o pracę do 30 czerwca 2019 r.) określono wyłącznie obowiązki związane z wykonywanym zawodem. Zakresy czynności wychowawców i psychologa nie określały liczby godzin, które powinni oni przeznaczyć na poszczególne obowiązki. W zakresie obowiązków pedagoga wskazano wymiar pracy w liczbie 10 godzin tygodniowo (1/4 etatu).

Średnia liczba godzin pracy wychowawcy w grupie wychowawczej z dziećmi wynosiła 40 godzin tygodniowo, zgodnie z miesięcznym rozkładem godzin pracy, tzw. grafikiem, a tygodniowy wymiar czasu pracy – 40 godzin.

(akta kontroli str. 359-383)

Jak wyjaśniła Dyrektor w latach 2019-2021 (30 czerwca) nie występowały sytuacje zamknięcia placówki w okresie wakacyjnym lub świątecznym. W tym czasie w placówce nie przebywały dzieci z innych placówek opiekuńczo wychowawczych.

(akta kontroli str. 384-394)

Na podstawie analizy grafików dyżurów wychowawców z lipca i grudnia 2019 r. i 2020 r. stwierdzono, że nie wystąpiły przerwy w sprawowaniu opieki nad dziećmi. Opiekę nad dziećmi w godzinach nocnych sprawowano w powyższych miesiącach zgodnie z § 12 i § 20 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej, zapewniając stały i bieżący nadzór. Z prowadzonych w Domu tygodniowych kart pracy nocnej wynikało, że wychowawcy podczas nocnych dyżurów przeprowadzali w godzinach od 22.00 do 6.00 obchód minimum 3 razy. W tygodniowych kartach pracy nocnej zaznaczano obchody, odnotowując w części z tych kart ich godziny. W karcie w rubryce „Uwagi” były wpisy o przebiegu ww. obchodów np. „wszyscy zdrowi, spali spokojnie”, „noc spokojna, wszyscy śpią”, „wychowankowie zakłócili ciszę nocną. Po zwróceniu uwagi był spokój”, „chłopcy korzystają z telefonów, po zwróceniu uwagi – spokój”. W Domu w okresie objętym kontrolą obowiązywał regulamin opieki nocnej. Określono w nim m.in. obowiązek dokonywania co najmniej 3 obchodów w ciągu nocy, podawania leków jeżeli takie były zlecone przez lekarza, zdawania rzetelnej relacji ustnej z przebiegu dyżuru nocnego wychowawcy zmieniającemu.

(akta kontroli str. 395-417)

W Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii (dalej: MOS) przebywało w 2019 r. 4 wychowanków Domu, a w 2020 i w 2021 r. (do 30 czerwca) po 5 podopiecznych. W ww. okresie żaden wychowanek Domu nie przebywał w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym (dalej: MOW). Dzieci z Domu umieszczane były MOS na podstawie orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi na zagrożenie i niedostosowanie społeczne. Głównymi przyczynami umieszczenia w MOS były poważne problemy dydaktyczne, trudności w realizacji obowiązku szkolnego, negatywna postawa, problemy wychowawcze na terenie szkoły i poza nią i całkowity brak motywacji do nauki. Pedagog przed umieszczeniem wychowanków w MOS, prowadził wobec nich działania wychowawcze.

(akta kontroli str. 418)

Liczba wychowanków w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez wychowawców wynosiła maksymalnie 10 dzieci. Pedagog prowadził z dziećmi

porady i rozmowy indywidualne. W lipcu i grudniu 2019 i 2020 r.⁹ psycholog i terapeuta nie prowadzili zajęć z dziećmi. Każdy wychowawca, zgodnie z § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia, kierował procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci (od 1 do 5).

(akta kontroli str. 419, 436)

W sprawie wpływu ograniczeń wprowadzonych od 11 marca 2020 r. w związku ze stanem epidemicznym na poziom realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych i na zachowania podopiecznych Dyrektor Domu wyjaśniła, że ograniczenia i obostrzenia wprowadzone od 11 marca 2020 roku w związku ze stanem epidemicznym nie wpłynęły dezorganizująco na poziom realizacji i prowadzenia działań opiekuńczo-wychowawczych w placówce, ponieważ duża powierzchnia i ilość pomieszczeń umożliwiała zapewnienie bezpiecznej przestrzeni dla każdego i ochronę przed przebywaniem w dużych skupiskach. Grupy były oddzielone i podopieczni przebywali przeważnie w tym samym składzie. Posiłki spożywali również w grupach z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Z osobami spoza placówki mieli kontakt zdalny. Placówka dysponuje bardzo dużym terenem 5ha, który zapewnia całkowitą izolację od środowiska, a jednocześnie pozwala na bezpieczne przebywanie poza murami budynku. Posiada siłownię zewnętrzną, 2 boiska, ściankę wspinaczkową, huśtawki, dużo ławeczek, altanki i inne wyposażenie rekreacyjne, które były i są cały czas wykorzystywane do gier i zabaw pomagających aktywnie spędzać czas i rozładować ewentualne napięcie. Żołnierze z Obrony Terytorialnej pomagali w bezpieczny sposób organizować zajęcia sportowe oraz spotkania z psychologiem-Program „Bezpieczna wiosna” 2020. Na samym początku pandemii był problem z odpowiednią ilością sprzętu komputerowego do nauki zdalnej tak, aby każdy podopieczny miał swój laptop lub tablet oraz problemy z wydajnością Internetu, kiedy to wszyscy jednocześnie z niego korzystali. Dzięki pomocy Starostwa Powiatowego w Ostródzie, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie i sponsorom udało się wyposażyć dzieci w niezbędny sprzęt (laptopy) i zamontować w budynku dodatkowe, mocne routery poprawiające siłę sygnału internetowego. Dzieci mogły uczestniczyć w nauce online bez większych przeszkód technicznych.

(akta kontroli str. 384-394)

2.4. Prowadzenie wymaganych kart, ewidencji i arkuszy

Badanie dokumentacji 11 dzieci przyjętych do Domu w 2019 r. wykazało m.in., że:

- dla każdego podopiecznego prowadzono wymagane § 17 ust. 1 pkt 2-4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej: karty pobytu dziecka, karty udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga, arkusze badań i obserwacji pedagogicznych;
- zapisy w ww. dokumentach były zindywidualizowane (tj. dostosowane do dziecka i jego aktualnej sytuacji), odzwierciedlały prowadzoną pracę wychowawczą (np. opisywały przebieg zajęć z pedagogiem), dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków oraz identyfikowały trudności;
- powyższe dokumenty zawierały wymagane ww. rozporządzeniem elementy, a wpisy w nich dokonywane były na bieżąco;
- w okresie pobytu 11 wychowanków placówka nie zatrudniała psychologa i terapeuty;
- ośmiu wychowanków uczestniczyło w zajęciach prowadzonych przez psychologów spoza placówki, tj. psychologa Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu oraz psychologa zatrudnionego przez Warmińsko-

⁹ Miesiące objęte szczegółowym badaniem.

Mazurskie Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie w Szymonowie na umowę zlecenie;

- sześciu wychowanków uczestniczyło w zajęciach z socjoterapii prowadzonych przez terapeutę zatrudnionego przez ww. stowarzyszenie na umowę zlecenie;
- w placówce nie prowadzono obligatoryjnych dla każdego dziecka arkuszy badań i obserwacji psychologicznych oraz kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa i osobę prowadzącą terapię, zatrudnionych na podstawie umów zleceń¹⁰, tj. arkuszy i kart, o których mowa w § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej; Dyrektor wyjaśniła, że w Domu prowadzono karty obserwacji psychologa oraz karty udziału wychowanka w zajęciach z psychologiem w okresie kiedy psycholog był zatrudniony w placówce do 30 czerwca 2019 r. Dodała, że w pozostałym okresie kiedy korzystano z usług psychologów na mocy porozumienia i umowy zlecenia nie zawarto w tych dokumentach zapisów o konieczności prowadzenia ww. dokumentacji przez specjalistów skupiając się na bezpośredniej pomocy dziecku w sytuacjach życiowych trudnych i kryzysowych np. śmierć rodziców. Natomiast karty udziału w zajęciach terapeutycznych mógł, zdaniem Dyrektora, prowadzić tylko zatrudniony w Domu terapeuta;
- ewidencja dzieci zawierała informacje wymagane § 17 ust. 5 ww. rozporządzenia, tj. imię i nazwisko dziecka, jego datę i miejsce urodzenia oraz adres ostatniego zamieszkania, a także adres zamieszkania jego rodziców lub opiekunów prawnych.

Dla wszystkich trzech placówek¹¹ Stowarzyszenia prowadzona była wspólna ewidencja wychowanków (Księga ewidencyjna wychowanków). Dyrektor Domu wyjaśniła, że jedynie księga ewidencji wychowanków była prowadzona wspólnie dla wszystkich placówek. Zaznaczano w niej odpowiednim symbolem, do którego domu dziecka wychowanek został przyjęty.

(akta kontroli str. 421, 423-426, 579-581, 621-639)

2.5. Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka

W dniu 12 września 2016 r. wprowadzony został regulamin Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w Domu (dalej: Zespół), w skład którego wchodziły osoby określone w art. 137 ust. 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej, w tym m.in. dyrektor Domu, wychowawcy grup, pedagog (będący jednocześnie zastępcą dyrektora Domu), psycholog, przedstawiciel Ośrodka Adopcyjnego, organizator pieczy zastępczej, przedstawiciele OPS, przedstawiciele Sądu Rodzinnego, przedstawiciele Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, rodzice z ograniczoną władzą rodzicielską. Według regulaminu posiedzenie Zespołu odbywało się dwa razy w roku nie rzadziej niż co 6 miesięcy lub w zależności od zmieniającej się sytuacji dziecka.

Badanie dokumentacji ośmiorga dzieci (3 z 2019 r., 3 z 2020 r. i 2 z 2021 r.) wykazało m.in., że:

- W przypadku trzech podopiecznych na posiedzeniu Zespołu w 2019 r., oprócz pracowników Domu, uczestniczyli przedstawiciele instytucji zewnętrznych (tj. ośrodka adopcyjnego, PCPR, Szkoły Podstawowej w Szymonowie oraz Policji w Małdytach) – dzieci te przybyły do Placówki 23 sierpnia 2019 r., a posiedzenie Zespołu odbyło się 19 września 2019 r.

¹⁰ Umowy zlecenia z psychologiem i terapeutą nie określały takiego obowiązku.

¹¹ W tym wyodrębniona w 2013 r. z dawnego Domu Dla Dzieci im. Sybiraków placówka Dom Dla Dzieci „Bezpieczny Start”.

- W przypadku pozostałych 5 podopiecznych w Zespołach od 2020 r. uczestniczyli tylko pracownicy placówki z powodu obowiązujących obostrzeń wynikających z sytuacji pandemicznej. W dniu 2 marca 2020 r. zostały wysłane zaproszenia do instytucji zewnętrznych (m.in. PCPR w Ostródzie i Iławie, Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, Sądu Rodzinnego w Ostródzie i Iławie i MOPS w Ostródzie oraz rodziców z ograniczoną władzą rodzicielską) na posiedzenie zaplanowane na 19 marca, które zostało odwołane ze względu na pandemię.
- Na posiedzenia Zespołu, które odbyły się 4 maja oraz 3 i 4 listopada 2020 r. nie były zapraszane żadne podmioty zewnętrzne i rodzice wychowanków, osoby im bliskie, ze względu, jak wyjaśniła Dyrektor Domu, na pandemię, w trosce o bezpieczeństwo zdrowotne dzieci i pracowników. W dniu 18 marca 2020 r. Wojewoda wprowadził całkowity zakaz odwiedzin wychowanków, a także przebywania w obrębie placówki osób niezwiązanych z prawidłowym funkcjonowaniem placówki.
- Oceny Zespołu w przypadku 4 wychowanków dokonane były terminowo (tj. nie rzadziej niż co pół roku). W przypadku pozostałych 4 wychowanków okresowa ocena ich sytuacji została dokonana po upływie ponad 6 miesięcy od daty ich przyjęcia lub dokonania poprzedniej oceny, co było niezgodne z art. 138 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej. Opóźnienia te wyniosły 36 dni (w jednym przypadku) i 46 (trójka dzieci). Dyrektor Domu wyjaśniła, że terminy drugiego posiedzenia Zespołu w stosunku do trójki dzieci i pierwszego posiedzenia dla jednego wychowanka zostały przekroczone ze względu na odwołanie pierwotnie ustalonego terminu posiedzenia z 19 marca 2020 r. i konieczności przesunięcia go na 4 maja 2020 r. z powodu pandemii. Odwołanie pierwotnego terminu posiedzenia Zespołu i przesunięcie go na późniejszą datę miało wyłącznie na celu ochronę dzieci i pracowników przed niebezpieczeństwem zakażenia i konieczność stosowania się do wprowadzonych obostrzeń pandemicznych. Dyrektor dodała, że żaden z wychowanków objętych badaniem nie uczestniczył w posiedzeniach Zespołu, ale dzieci były zapoznane z możliwością wypowiedzenia się w swojej sprawie. Podopieczni byli reprezentowani przez wychowawcę.
- Starosta Powiatu Ostródzkiego nie zawieszał dokonywania ocen sytuacji dziecka.
- W Placówce nie odbyły się w stosunku do wszystkich badanych przypadków dodatkowe posiedzenia Zespołu ze względu na niezaistnienie takiej konieczności.
- Ww. oceny zawierały podpisy wszystkich osób oceniających oraz daty ich sporządzenia.
- Zapisy w dokumentacjach ocen odnosiły się do wszystkich zagadnień wymienionych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej i były szczegółowe.
- Podczas posiedzeń Zespołu każdorazowo dokonywano analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem, celem ich ewentualnej modyfikacji oraz zmiany i indywidualizacji planu pomocy dziecku.
- Po dokonaniu ocen Zespół formułował na piśmie wnioski dotyczące zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce, które były przesyłane do Sądu.

(akta kontroli str. 427-435)

2.6. Sporządzanie przez Zespół wymaganych opinii

Analiza dokumentacji ośmiu wychowanków wykazała, że w żadnym przypadku Zespół nie sporządzał opinii, o której mowa w art. 139a ust. 1 pkt 1-5 ustawy

o pieczy zastępczej, na potrzebę zgłoszenia dziecka do ośrodka adopcyjnego w celu rozpoczęcia procedury przysposobienia. Dyrektor Domu wyjaśniła, że wśród ww. wychowanków nie było dzieci kwalifikujących się do przysposobienia.

(akta kontroli str. 433-434, 384-394)

2.7. Informowanie dziecka o obowiązujących go prawach

W okresie objętym kontrolą w rocznych planach pracy pedagoga znajdowały się zapisy o informowaniu dzieci na temat podstawowych praw własnych i innych ludzi oraz obowiązków wobec innych osób i prawa. Wskazano na potrzebę realizowania działań zmierzających do uświadamiania i przestrzegania wśród podopiecznych własnych praw i praw innych ludzi oraz obowiązków wynikających z ogólnego systemu wartości.

Dyrektor Domu podała, że prawa i obowiązki dzieci oraz informacje o instytucjach czuwających nad przestrzeganiem praw dziecka zawarte były w regulaminie organizacyjnym placówki i przynajmniej 2 razy w ciągu roku były przypominane wychowankom. W grupach odbywały się pogadanki na przedmiotowy temat. Informacje dotyczące praw, jak również i obowiązków, przekazywane były w formie ustnej oraz w postaci gazetek ściennych, planów lekcji oraz zakładki z informacjami o prawach dziecka.

(akta kontroli str. 27-73, 330-338, 384-394)

Prawa dziecka, obowiązki i uprawnienia wychowanków placówki zostały zawarte w uregulowaniach wewnętrznych. W regulaminie organizacyjnym podano m.in., że wychowanek miał prawo do własnej tożsamości, ochrony więzi rodzinnych i kontaktów z rodzicami, wyrażania poglądów stosownie do możliwości, ochrony prywatności, dostępu do informacji z różnych źródeł i ochrony przed wszystkimi formami przemocy. W regulaminie był zapis określający tryb odwoławczy w przypadku naruszenia któregokolwiek z praw dziecka, tj. m.in. do dyrektora placówki, do Sądu Rejonowego, do Rzecznika Praw Dziecka lub Rzecznika Praw Obywatelskich. Każdy wychowanek potwierdził własnym podpisem, że zapoznał się z treścią regulaminu. Regulamin organizacyjny był zawieszony na tablicy organizacyjnej placówki. Obok regulaminu organizacyjnego wywieszona była informacja z adresem i numerem telefonu Rzecznika Praw Dziecka.

(akta kontroli str. 27-76)

W Placówce nie opracowano informacji na temat sytuacji epidemicznej w kraju i związanych z nią obostrzeń w formie dostosowanej dla dzieci w niej przebywających. Dyrektor Domu wyjaśniła, że podopieczni mieli stały dostęp do środków masowego przekazu i informacji o problemach i obostrzeniach związanych z pandemią koronawirusa. Informacje w dostosowanej do wieku i możliwości odbiorczych wychowanków przekazywane były przez wychowawców, pedagoga, dyrektora i psychologa Wojska Obrony Terytorialnej. Każda codzienna sytuacja była i jest wykorzystywana do utrwalania i wzmacniania nawyków higienicznych w ramach reżimu sanitarnego. Potrzebne informacje o sposobie mycia rąk, czy konieczności nakładania maseczek i zachowania dystansu, były umieszczone w widocznym miejscu. Odbywały się liczne pogadanki na temat zagrożenia COVID-19, zachowywania higieny i zaleconych obostrzeń społecznych. Jak podała Dyrektor przez cały czas, pomimo korzystania przez niektórych wychowawców z prawa do dodatkowego zasiłku opiekuńczego, wychowankowie mieli zapewnioną nieprzerwanie całodobową opiekę. Lekarz rodzinny, pediatra opiekujący się Placówką, przez cały czas był w kontakcie telefonicznym w sprawie zdrowia i samopoczucia podopiecznych.

(akta kontroli str. 384-394)

2.8. Prowadzenie działań reintegracyjnych

Spośród 40 wychowanków przebywających w Placówce w okresie objętym kontrolą działania reintegracyjne zostały podjęte wobec 35 niepełnoletnich i 5 pełnoletnich wychowanków. W ich wyniku do rodzin biologicznych powróciło 3 wychowanków Placówki.

Analiza dokumentacji 11 dzieci przyjętych do Domu w 2019 r. wykazała m.in., że:

- każdorazowo badano możliwość powrotu wychowanka do rodziny biologicznej, a zapisy w tym zakresie zostały ujęte w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy,
- podejmowane działania, mające na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych, były spójne z zapisami w ww. dokumentach i nie ograniczały się jedynie do wizyt rodziców w domu dziecka i wyjazdów dzieci do domów rodzinnych, lecz polegały m.in. na: zapoznaniu się z sytuacją rodzinną dziecka, spotkaniu z asystentem rodziny (w dwóch przypadkach), ustaleniu głównego problemu zaburzającego relacje rodzinne i przyczyn umieszczenia dziecka w Placówce, udzielaniu poradnictwa dla rodziny przez pedagoga, kontaktach rodziny z pedagogiem wychowawcą, wizytach pracowników Placówki w domach rodzinnych,
- w przypadku trojga dzieci działania reintegracyjne przyniosły zaplanowany efekt – jeden wychowanek, po 13 miesiącach od przyjęcia, powrócił do rodziny biologicznej, a dwoje dzieci – po 8 miesiącach.

Pracownicy Placówki w latach 2019-2021 (I półrocze) nie uczestniczyli w szkoleniach i studiach podyplomowych w zakresie reintegracji. Dyrektor wyjaśniła, że w okresie objętym kontrolą pracownicy nie zgłaszali zapotrzebowania na szkolenie w tym temacie. W ww. okresie wszyscy wychowawcy byli pochłonięci mierzeniem się na dzień z trudną, bieżącą sytuacją pandemiczną, dodatkowymi obowiązkami i poczuciem zagrożenia koronawirusem.

(akta kontroli str. 384-394, 437-456, 640-650)

2.9. Działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanków

W latach 2019-2021 (do 31 maja) w Placówce przebywała jedna osoba będąca miesiąc przed uzyskaniem pełnoletności – w czerwcu 2019 r. Analiza dokumentacji wychowanki wykazała m.in., że:

- Placówka podejmowała na bieżąco wobec wychowanki działania zmierzające do jej usamodzielnienia, polegające m.in. na: pomocy w podjęciu nauki zawodu zgodnie z zainteresowaniami, dostarczeniu wiedzy i umiejętności potrzebnych w dorosłym życiu (znajomość instytucji, urzędów i zasad załatwiania spraw urzędowych), nauczaniu umiejętnego gospodarowania swoimi finansami, przekazaniu praktycznych umiejętności dotyczących prowadzenia własnego gospodarstwa domowego,
- w terminie jednego roku przed osiągnięciem pełnoletności został wskazany opiekun usamodzielnienia i opracowano indywidualny program usamodzielnienia, zawierający elementy określone w art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej,
- wychowanka opracowała wspólnie ze swoim opiekunem i opiekunem prawnym, miesiąc i 2 dni przed osiągnięciem pełnoletności, tj. w terminie określonym w ustawie o pieczy, indywidualny program usamodzielnienia, zawierający elementy określone w art. 145 ust. 1 tej ustawy, tj.:
 - zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia (osoba usamodzielniana zadeklarowała, że będzie

konsultowała i omawiała wszelkie decyzje i ważne sprawy z opiekunem usamodzielnienia),

- zakres współdziałania i wsparcia osoby usamodzielnianej w kontaktach z rodziną biologiczną i środowiskiem (podopieczna planowała utrzymywać kontakt z matką biologiczną),
- zakres wykształcenia zgodnego z możliwościami i aspiracjami osoby usamodzielnianej oraz sposoby jego uzyskania, zakres uzyskania kwalifikacji zawodowych (podopieczna zaplanowała ukończenie rozpoczętej nauki w szkole zawodowej i kontynuowanie praktycznej nauki w wybranym zawodzie),
- ustalenie uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego (wychowanka po usamodzielnieniu będzie we własnym zakresie opłacała składki),
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych i podjęcie zatrudnienia (po usamodzielnieniu podopieczna zamierzała wynająć stancję i podjąć pracę w wyuczonym zawodzie).

(akta kontroli str. 421-422, 459-485, 651)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Niezapewnienie wychowankom w okresie objętym kontrolą, poza jednym miesiącem, dostępu do zajęć terapeutycznych oraz prowadzenia w czerwcu 2020 r. wymaganych kart udziału w zajęciach terapeutycznych (opisano w punktach 2.3 i 2.4 wystąpienia pokontrolnego).
2. Nieterminowe dokonywanie okresowych ocen sytuacji dziecka (opisano w punkcie 2.5 wystąpienia pokontrolnego).
3. Niezapewnienie od drugiej połowy 2019 r. prowadzenia arkuszy badań obserwacji psychologicznych wychowanków i kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa (opisano w punkcie 2.4 wystąpienia pokontrolnego).

OCENA CZĄSTKOWA

W Domu na ogół prawidłowo realizowano działania opiekuńczo-wychowawcze. Dla każdego z 11 dzieci objętych badaniem sporządzono bowiem zindywidualizowaną diagnozę psychofizyczną oraz plan pomocy, stanowiące podstawę dla realizowanych powyższych działań. Od lipca 2019 r. nie zatrudniano w Placówce psychologa. Wprawdzie w okresie tym dzieci miały możliwość korzystania z opieki Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Morągu, a w czerwcu i lipcu 2020 r. z pomocy psychologa zatrudnionego na umowę zlecenie, jednak w ocenie NIK, opieka ta nie zapewniała bieżącej pomocy dzieciom w takim stopniu jak zatrudniony w placówce psycholog. W przypadku tej opieki nie zapewniano od II połowy 2019 r. prowadzenia arkuszy badań obserwacji psychologicznych wychowanków i kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa. Wychowawcy zapewniali dzieciom prawidłową opiekę podczas prowadzonych zajęć, a także w porze nocnej. Powołany prawidłowo Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka dokonywał okresowych ocen sytuacji dziecka, przy czym wystąpiły przypadki nieterminowego ich przeprowadzania. W Placówce informowano dzieci o przysługujących im prawach, zawierając je także w uregulowaniach wewnętrznych. O prawidłowych działaniach opiekuńczo-wychowawczych świadczy również podejmowanie działań reintegracyjnych, nieograniczających się jedynie do zwykłych kontaktów dzieci z rodzicami biologicznymi. Podejmowano również właściwe działania zmierzające do usamodzielnienia wychowanki. Placówka nie zapewniła wychowankom, poza jednym miesiącem, dostępu do zajęć terapeutycznych. Jednakże w miesiącu tym nie prowadzono wymaganych kart udziału w zajęciach terapeutycznych.

3. Działania w Domu Dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19

Opis stanu faktycznego

3.1. Procedury regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej

W Domu wprowadzono i realizowano procedury regulujące sposób postępowania w sytuacji epidemicznej. Placówka opracowała „Procedury bezpieczeństwa w okresie pandemii COVID-19 na terenie Domu dla dzieci”. W ramach zadań dyrektora Placówki, wychowawców i pedagoga i pracowników obsługi i administracji określono m.in. następujące zadania i obowiązki:

- ustalanie zasady użytkowania wspólnych pomieszczeń i terenu na zewnątrz w celu ograniczenia liczby osób przebywających w tym samym czasie w jednym pomieszczeniu i miejscu w celu zapobieżenia transmisji wirusa,
- organizowanie pomieszczeń do izolacji podopiecznych podejrzanych lub zakażonych koronawirusem,
- dopilnowanie starannego przestrzegania przez wychowanków zasad higieny i zaleceń sanitarnych dotyczących korzystania ze sprzętu i pomieszczeń zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego,
- wspomaganie i organizację nauki zdalnej podopiecznych z przestrzeganiem zasad i okazywaniem odpowiedniej pomocy, zapewnienie sprzętu elektronicznego niezbędnego do uczestnictwa przez wychowanków w zajęciach zdalnych,
- utrzymanie przez pracowników kuchni przestrzegania w sposób szczególny przepisów dotyczących zbiorowego żywienia – porządek i czystość magazynu, kuchni, sprzętu AGD, dezynfekcji sztućców i naczyń.

Powyższe procedury określały także:

- zasady wydawania i spożywania posiłków (np. ustalanie harmonogramu dla mniejszych grup dzieci, stosowanie maseczek na usta i nos, wyparzanie naczyń i sztućców po posiłku),
- zasady zachowania podopiecznych (np. obowiązek informowania wychowawców o swoim stanie zdrowia, przestrzeganie zasad higieny osobistej, używanie środków do dezynfekcji rąk, maseczek, rękawiczek, zachowanie zasady dystansu społecznego),
- zasady urlopowania wychowanków (udzielanie tylko w uzasadnionych przypadkach, po przeprowadzeniu wywiadu epidemiologicznego, podpisaniu przez rodzica stosownego oświadczenia i głównie za zgodą sądu),
- zasady postępowania w przypadku podejrzenia zakażeniem wirusem COVID-19 (np. w przypadku podejrzenia zarażenia dziecka wirusem był obowiązek odizolowania go i kontakt z lekarzem do momentu potwierdzenia lub wykluczenia zakażenia osoba miała pozostawać w izolacji pod opieką jednego wychowawcy, w przypadku zleconej izolacji wychowanek miał pozostać w izolowanym pomieszczeniu przez wskazany okres zaopatrzonej w środki higieny, artykuły żywnościowe, stale monitorowane przez opiekuna),
- zasady funkcjonowania Placówki w podwyższonym rygorze sanitarnym wynikającym z epidemii koronawirusa (np. w budynku mogły przebywać osoby których obecność była absolutnie konieczna do funkcjonowania jednostki, zapewniono stały dostęp dla dorosłych i dzieci środków do dezynfekcji rąk, rękawic i maseczek jednorazowych, w przypadku kwarantanny wszyscy jej

uczestnicy mieli nie opuszczać swoich pomieszczeń, korzystając z posiłków, środków higieny dostarczanych z zewnątrz).

(akta kontroli str. 486-492)

W Domu w 2020 r. dokonano oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na ekspozycję na wirus SARS-Cov-2. Ocena ryzyka objęła wszystkich pracowników Placówki. Określono m.in. zagrożenia, drogi przenoszenia wirusa, prawdopodobieństwo wystąpienia szkody oraz działania profilaktyczne.

(akta kontroli str. 502-505)

Dyrektor Domu, w zarządzeniach z marca i października 2020 r., postanowił również, m.in.:

- przekształcić pomieszczenia Punktu Interwencji Kryzysowej na pokoje izolacji dla wychowanków podejrzanych o zakażenia,
- ograniczyć odwiedziny i przebywanie w Placówce osób nieuprawnionych,
- umożliwić wyjścia wychowanków na zewnątrz tylko w konkretnym celu i pod opieką wychowawcy lub innej osoby dorosłej,
- ograniczyć osobiste odwiedziny osób z zewnątrz do wyłącznie niezbędnych sytuacji ze względu na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego dzieciom i pracownikom Placówki.

(akta kontroli str. 493-496)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że:

- w Placówce nie zdarzyło się, aby z powodu choroby COVID-19 jednego z wychowawców inni opiekunowie, czy pracownicy administracji i obsługi, odmówili przyścia do pracy,
- w Domu nie zdarzył się w czasie pandemii przypadek ucieczki wychowanków,
- w Placówce przygotowano oddzielne, izolowane pomieszczenie dla osób zakażonych koronowirusem, na potrzeby kwarantanny zaleconej przez Sanepid lub powrotu z samodzielnego oddalenia się w czasie pandemii, a w procedurach ustalono zasady opieki w takich przypadkach,
- w czasie pandemii w różnych okresach przebywali w Placówce podopieczni, którzy na co dzień przebywali w MOS. W MOS-ach umieszczani byli wychowankowie, mający poważne problemy z nauką i zachowaniem. Nauczanie zdalne w ich przypadku było bardzo utrudnione z powodu braku motywacji do nauki i trudności wychowawczych. Opiekunowie, mając pod opieką w czasie nauki online dzieci z różnych klas i szkół, odczuli bardzo mocno trudności w pracy z ww. osobami.

(akta kontroli str. 498-501)

W Domu w latach 2020-2021 (do 30 czerwca) wystąpiły 3 przypadki zakażeń COVID-19 wśród wychowawców i pracownika Placówki.

(akta kontroli str. 497)

3.2. Wytyczne dotyczące epidemii

Placówka w okresie objętym kontrolą realizowała zalecenia Wojewody w zakresie postępowania w sytuacji epidemicznej. Obejmowały one m.in.:

- kwestie przestrzegania warunków postanowień sądów rodzinnych regulujących kwestie kontaktów oraz warunków urlopowania dzieci do osób bliskich, szczególnie w okresie epidemicznym,
- stanowisko Wojewody w sprawie braku uregulowań w ustawie o pieczy zastępczej dotyczących postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji szczególnych, np. epidemii,

- instrukcje Wojewody dotyczące organizacji pracy asystentów rodziny i podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych w sytuacji rozpowszechniania się choroby COVID-19,
- informacje o tym, że do dnia odwołania zagrożenia epidemicznego Starosta mógł zawiesić dokonywanie ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 506-515)

Placówka w kwietniu 2020 r. otrzymała od Ministra Rodziny i Polityki Społecznej, za pośrednictwem Wojewody, rekomendacje i instrukcje dla instytucji pieczy zastępczej dotyczące zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-CoV-2 w zakresie m.in. zasad opuszczania budynków przez wychowanków i odwiedzin osób z zewnątrz oraz przyjmowania nowych wychowanków w trybie interwencyjnym, zasad postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia wirusem SARS-CoV-2 u wychowanka lub pracownika oraz zasad postępowania w przypadku przyjmowania nowego wychowanka w trybie interwencyjnym. Ww. wytyczne i rekomendacje były realizowane w praktyce zgodnie ze zmieniającą się sytuacją w kraju.

(akta kontroli str. 516-526)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że w okresie pandemii współpracowała m.in. ze służbami sanitarnymi, Starostwem Powiatowym i PCPR w Ostródzie w sprawach dotyczących funkcjonowania Placówki i poszczególnych wychowanków. Ponadto wyjaśniła, że wszelkie wprowadzane obostrzenia ogólnokrajowe i procedury związane z bezpieczeństwem sanitarnym w okresie pandemii koronawirusa były w placówce przestrzegane zarówno przez pracowników jak i podopiecznych.

(akta kontroli str. 525)

3.3. Wsparcie w epidemii

W związku z epidemią COVID-19 Placówka otrzymywała w latach 2020-2021 (do 30 czerwca) wsparcie rzeczowe i finansowe od następujących podmiotów:

- Starostwa Powiatowego w Ostródzie (w tym ramach projektów „Przeciwdziałanie COVID-19 w powiecie ostródzkim” oraz „Kooperacja – efektywna i skuteczna”),
- Fundacji Polsat,
- Fundacji BNP PARIS,
- Firmy Wipasz,
- Szkoły podstawowej w Szymonowie.

Uzyskana od ww. podmiotów pomoc finansowa i rzeczowa była zgodna z potrzebami zgłoszonymi przez Placówkę i obejmowała m.in.:

- dotację na dodatkowe wynagrodzenie dla pracowników pracujących z dziećmi (wyplacana w dwóch transzach, tj. 32 500 zł w 2020 r. i 33 750 zł w 2021 r.),
- 3600 maseczek ochronnych,
- 14 600 rękawiczek jednorazowych,
- 68 litrów płynów do dezynfekcji,
- 19 laptopów (w tym 6 użyzonych na czas nieokreślony) i 2 drukarki.

(akta kontroli str. 284-295, 526)

Placówka korzystała ze środków uzyskanych z dwóch projektów: „Przeciwdziałanie COVID-19 w Powiecie Ostródzkim” i „Kooperacja efektywna i skuteczna” w Powiecie Ostródzkim. Ww. środki pochodziły z Programu Regionalnego EFS Warmia i Mazury. Z ww. projektów Placówka otrzymała pomoc finansową i rzeczową, tj. m.in.: środki ochrony osobistej, dezynfekcyjne oraz dodatkową dotację na

wynagrodzenia dla pracowników pracujących bezpośrednio z dziećmi w łącznej wysokości 66 250 zł.

(akta kontroli str. 526)

OCENA CZĄSTKOWA

W Placówce opracowano i wdrożono szczegółowe procedury regulujące sposób postępowania w celu ochrony przed zakażeniem COVID-19. Stosowano w praktyce otrzymywane od innych podmiotów, wytyczne, wskazówki i zalecenia związane z postępowaniem w takiej sytuacji, a Dyrektor Domu współpracowała z odpowiednimi służbami sanitarnymi. Placówka pozyskiwała środki ochrony osobistej oraz sprzęt na potrzeby nauki zdalnej swoich wychowanków.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zauważa konieczność zapewnienia dzieciom opieki, jednak przyjmowanie dzieci ponad dozwoloną przepisami liczbę może wpływać negatywnie na jakość realizowanych działań opiekuńczo-wychowawczych.

- Wnioski
1. Utrzymywanie standardu w zakresie liczby dzieci w placówce.
 2. Uzyskiwanie informacji z Rejestru Sprawców Przepisów na Tle Seksualnym przed nawiązaniem stosunku pracy z osobami pracującymi z dziećmi.
 3. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie wychowankom dostępu do zajęć terapeutycznych oraz prowadzenie dla każdego z nich kart udziału w tych zajęciach.
 4. Podjęcie działań w celu zapewnienia prowadzenia dla każdego dziecka kart udziału w zajęciach prowadzonych przez psychologa oraz arkuszy badań i obserwacji psychologicznych.
 5. Terminowe przeprowadzanie okresowych ocen sytuacji dziecka.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 29 października 2021 r.

Kontroler
Rafał Dmytrenko
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Delegatura w Olsztynie
Dyrektor
z up.
Piotr Wanic
Wicedyrektor

.....
podpis